

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 22/2001 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av kommunindelningsslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 2 oktober 2001 en proposition med förslag till lag om ändring av kommunindelningsslagen (RP 129/2001 rd) till förvaltningsutskottet för beredning.

- konsultative tjänstemannen Toivo Pihlajaniemi, inrikesministeriet
- utvecklingschef Jouko Heikkilä, Finlands Kommunförbund
- kommundirektör Kauko Rautio, Mietoinen kommun.

Sakkunniga

Utskottet har hört

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av
— justitieministeriet.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att bestämmelserna om sammanslagningsunderstöd i kommunindelningsslagen ändras för att bättre sporra till utveckling av kommunindelningen.

Perioden under vilken sammanslagningsunderstöd beviljas förlängs från två till fem år. Stödbeloppet bestäms under de första två åren på likartade grunder som nu och trappas under de följande tre åren ned på samma sätt som för närvarande mellan det första och det andra året.

Korrigeringen av minskningar och öknningar i statsandelarna till följd av en kommunindelning

föreslås bli ändrad till en ersättning för minskning av statsandelar. Samtidigt förlängs den från två till fem år och utvidgas till att gälla alla ändringar i en kommunindelning som leder till minskat antal kommuner.

Dessutom föreslår regeringen i försökssyfte i lagen en ny form av sammanslagningsunderstöd, det vill säga ett stöd för investerings- och utvecklingsprojekt, som skall gälla en viss tid.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2002.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Allmänt. Av de orsaker som framgår av propositionens motivering och med stöd av erhållen ut-

redning finner utskottet propositionen behövlig och lämplig. Utskottet tillstyrker lagförslaget men med anmärkningarna och ändringsförslagen nedan.

Kalkylerat sammanslagningsunderstöd och ersättande av minskning av statsandelar. Ett kalkylerat sammanslagningsunderstöd betalas enligt lagförslaget ut under fem år. Förlängningen av understödsperioden och den därmed förknippade höjningen av maximibeloppet beräknas öka statens utgifter med cirka 60 procent per ändring i kommunindelningen.

Utskottet konstaterar att kommunerna enligt den nya lagen får full kompensation under det första året för bortfallet av statsandelar till följd av ändringar i kommunindelningen. Därefter trappas kompensationen ned årligen. Efter fem år får dessa kommuner samma behandling som andra i statsandelshänseende likartade kommuner.

Stöd för investerings- och utvecklingsprojekt. Den föreslagna 40 § gäller ett finansieringsstöd som beviljas vid ändringar i kommunindelningen från fall till fall. Inrikesministeriet kan enligt propositionen bevilja kommunerna — om dessa anser det nödvändigt med tanke på en ändring i kommunindelningen — stöd för investerings- och utvecklingsprojekt inom näringslivet, samhällsstrukturen, miljövärden, utbildnings- och kulturväsendet samt social- och hälsovården.

Inrikesministeriet förhandlar med de berörda kommunerna om stödet och dess storlek för varje enskilt projekt i anknytning till ändringen i kommunindelningen. Det egentliga beslutet fattas i samband med beslutet om ändring av kommunindelningen. Detta innebär att staten på förhand förbinder sig att bevilja stödet. Budgetpropositionen för 2002 har kompletterats så tillvida att åtagandefullmakten år 2002 uppgår till ett i euro uttryckt belopp motsvarande högst 10 miljoner mark per kommunindelning som berättigar till stöd. Inrikesministeriet räknar med att tre av de ändringar i kommunindelningen som görs 2002 och träder i kraft vid ingången av 2003 kommer att vara berättigade till understöd.

Utskottet menar att stödet för investerings- och utvecklingsprojekt är ett från statsandelssystemet och statsbidragen fristående stöd som inte får påverka andra statliga stöd till kommunerna.

Lagförslagets 40 § 2 mom. gäller inrikesministeriets skyldighet att höra andra myndigheter som beviljar statsandelar eller statsunderstöd innan det beviljar stödet.

Momentet är krångligt formulerat. Därtill får man av lydelsen den uppfattningen att inrikesministeriet måste få uppgifter om alla de investerings- och utvecklingsprojekt gällande näringslivet, samhällsstrukturen, miljövärden, utbildnings- och kulturväsendet och social- och hälsovården som de i kommunindelningens omläggningen involverade kommunerna eventuellt får statlig finansiering för och att inrikesministeriet skall höra samtliga myndigheter som möjligen kan bevilja statsandelar eller statsunderstöd för dessa projekt. Bestämmelsen förefaller alltså kräva att inrikesministeriet innan det beviljar stödet skall höra de myndigheter som beviljar statsandelar eller statsunderstöd för samtliga aktuella projekt även om meningen är att bevilja investeringsstöd exempelvis bara för ett visst projekt inom undervisningsväsendet. Förvaltningsutskottet menar att det räcker med att bara höra de myndigheter som möjligen kan bevilja statsandel eller statsunderstöd för det investeringsprojekt som planeras få stöd enligt denna lag. Därför föreslår utskottet en ändring av 40 § 2 mom.

Ministeriets befogenheter. Förvaltningsutskottet föreslår att lagförslaget också ändras så att ministeriets befogenhet i 10 kap. 38—40 § sägs klart ut genom att ministeriet nämns vid namn. Grundlagsutskottet har i flera sammanhang påtalat denna sak (t.ex. GrUB 12/2000 rd).

Särskilt förfarande för förenhetligande. På områden där kommunindelningen med anledning av områden som ligger avskilt från kommunens huvudsakliga område (enklaver) är påtagligt oenhetlig vidtas med stöd av 47 § kommunindelningsslagen (1196/1997) ett särskilt förfarande för förenhetligande av kommunindelningen.

Även om det i egentlig mening inte handlar om enklaver i det föreliggande lagförslaget, vill utskottet här lyfta fram de problem som kan uppstå i förfarandet för förenhetligande när en kom-

mun förlorar en anseelig del av sin areal (exempelvis 30 procent). Ändringen av kommunindelningen bör enligt utskottet även i sådana fall bygga på samtycke av de kommuner som går miste om områden. Utskottet menar också att det faktum att man vid förfarandet för förenhetligande bör ta hänsyn till att statsandelarna minskar till följd av att arealen och invånarantalet krymper.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår förvaltningsutskottet vördsamt

att lagförslaget godkänns med följande ändringar:

Lag

om ändring av kommunindelningslagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i kommunindelningslagen av den 19 december 1997 (1196/1997) 41 § samt ändras den finska språkdräkten i rubriken för 10 kap. samt 38—40 § som följer:

10 kap.

Sammanlaggningsunderstöd

38 §

Kalkylerat sammanslaggningsunderstöd

(1 och 2 mom. som i RP)

I fråga om kommuner som har över 7 000 invånare är den kalkylerade grunden 131 euro per invånare. Om den största kommunens invånarantal överstiger 10 000, beaktas i kalkylerna endast 10 000 invånare. Som kommunens invånarantal används vid beräkningen *av sammanslaggningsunderstödet belopp* invånarantalet enligt 18 § befolkningsdatalagen (507/1993) vid ingången av året före det år då ändringen i kommunindelningen träder i kraft. Under det första året efter året då ändringen i kommunindelningen träder i kraft är beloppet av sammanslaggningsunderstöd 80 %, under det andra året 60 %, under det tredje året 40 % och under det fjärde året 20 % av beloppet under det år då ändringen i kommunindelningen träder i kraft. Understödsbeloppet är högst 6 727 517 euro under hela den period för vilken stödet beviljas.

(4 mom. som i RP)

Inrikesministeriet betalar understödet årligen före utgången av juni.

39 §

Ersättande av minskning av statsandelar

(1 mom. som i RP)

Beloppet av den ersättning som betalas för det år då ändringen i kommunindelningen träder i kraft beräknas genom att den allmänna statsandel, den på skatteinkomster baserade utjämningen av statsandelen och de uppgiftsbaserade statsandelar för driftskostnader som beviljats de berörda kommunerna året före det år ändringen träder i kraft jämförs med de motsvarande statsandelar som de kommuner som är verksamma i samma region efter det att ändringen i kommunindelningen trätt i kraft erhållit det år då ändringen träder i kraft. Kalkylen görs av *inrikesministeriet* utifrån uppgifter som lämnats av *undervisningsministeriet och av social- och hälsovårdsministeriet*. Under det första året efter året då ändringen i kommunindelningen träder i kraft är ersättningsbeloppet 80 %, under det andra året 60 %, under det tredje året 40 % och under det fjärde året 20 % av beloppet under det år då ändringen i kommunindelningen träder i kraft.

(3 mom. som i RP)

Inrikesministeriet betalar ersättningarna i samband med betalningen av sammanslagningsunderstödet.

40 §

Stöd för investerings- och utvecklingsprojekt

Inrikesministeriet kan, om kommunerna anser det vara nödvändigt med tanke på en ändring i kommunindelningen, för främjande av i 38 § avsedd ändring i kommunindelningen bevilja kommunerna stöd för investerings- och utvecklingsprojekt gällande näringsväsendet, samhällsstrukturen, miljövärden, utbildnings- och kulturväsendet samt social- och hälsovården.

Om kommunerna anhåller om stöd för investerings- och utvecklingsprojekt för ett i 1 mom. avsett projekt för vilket en annan myndighet kan bevilja statsandel eller statsunderstöd enligt någon annan lag eller av anslag som i statsbudgeten anvisats för annat (utesl.) ändamål, skall inrikesministeriet före beviljandet av stödet höra denna myndighet (utesl.).

(3 mom. som i RP)

Inrikesministeriet beslutar om utbetalning av stödet samtidigt som det beslutar om ändringen i kommunindelningen.

(5 mom. som i RP)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

Helsingfors den 20 november 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Matti Väistö /cent
vordf. Pertti Turtiainen /vänst
medl. Nils-Anders Granvik /sv
Rakel Hiltunen /sd
Valto Koski /sd
Esko Kurvinen /saml
Lauri Kähkönen /sd

Kari Kärkkäinen /kd
Paula Lehtomäki /cent
Pekka Nousiainen /cent
Heli Paasio /sd
Aulis Ranta-Muotio /cent
Pekka Ravi /saml
Arto Seppälä /sd.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Ossi Lantto.